

TARİHSEL SÜREÇTE GİRİŞİMCİLİK: MUĞLA ÖRNEĞİ

Şevkinaz GÜMÜŞOĞLU

Prof. Dr., Yaşar Üniversitesi

Burcu KARAÖZ

Araş. Gör., Yaşar Üniversitesi

ÖZET

İnsanoğlunun varoluşundan bu yana süregelen yeni talepler ve bunların arzı girişimciliğin doğmasına neden olmuştur. Gelişen toplumun büyüyen ekonomiyi ve dolayısıyla girişimciliği etkilediği bilinmektedir. 15.yy da coğrafi keşifler, Rönesans ve reformun etkisiyle gelişmeye başlayan girişimcilik kuramı teknolojik gelişmeler ve sanayi devrimi ile gelişimini sürdürmüştür. Bu çalışmada literatür taraması, yüz yüze görüşme ve arşiv araştırması yöntemleri ile girişimciliğin uzandığı tarihsel süreç incelenmektedir ve girişimciliğin tarihsel süreci, dünya çapında ve Türkiye genelinde incelenmektedir. Elde edilen bilgi ve bulgular ışığında Osmanlı döneminden başlayarak tarihi araştırmalardaki kanıtlar ve Muğla Ticaret Odasından elde edilen veriler ele alınmaktadır. Bu çerçevede Muğla da girişimciliğin gelişimi üzerine bir çalışma ortaya konulmaktadır. Daha sonra bu bilgilerin geleceğe ışık tutması için yapılan analizler değerlendirilmekte ve sonuç ve yorumlarda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Muğla, tarih, ekonomi.

Jel Kod: M13

HISTORY OF ENTREPRENEURSHIP: MUGLA CASE

ABSTRACT

Since the early stages of civilizations, human being always demanded more and better, and supplying all these new demands lead up to entrepreneurship. We know developments in societies effect both the economy boosts and entrepreneurship. The development at the theory of entrepreneurship which have started with the geographical discoveries of the 15th century, Renaissance and Reform, have continued with industrial revolution and technological improvements. In this study we will discuss about the historical processes of entrepreneurship and the historical processes of entrepreneurship have been discussed first at the global scale and then local scale with using methods of literature review, face to face interview and archival research . We used the attests from Ottoman Empire archives and the datas from Chamber of Commerce and Industry of Mugla in this study. In this context a study about the development of entrepreneurship in Mugla have been presented. Afterwards to light the way for future with these informations, there are conclutions of the analysis, results and final comments.

Key words: Entrepreneurship, Mugla, history, economy.

Jel Code: M13

Giriş

Girişimciliğin geçmişi insanoğlunun tarihi kadar eskilere dayanmış olsa da, tanım olarak iktisat teorisinde yüzyıllarca yer bulamamış, 20.yy dan sonra kabul görmeye başlamıştır. Adam Smith 1776 yılında “Wealth of Nations” adlı eserinde kapitalizmi tanımlamış ve kapitalist ile girişimciyi bağdaştırmıştır. Ancak 18. yüzyılda Richard Cantillon tarafından tanımlanan Fransızca “entreprende” ve Almanca “unternehmen” kelimelerinden türetilen ve İngilizce “entrepreneursip” kavramlarının literatürde kullanılmasıyla girişimcilik tanımının gelişimi başlamıştır.

Girişimci, risk alan kişi olarak ilk kez 1755 yılında Richard Cantillon tarafından tanımlanmıştır ve Jean Baptiste Say (1803) tanımı girişimcinin yönetici özeliğinin olması gerekliliğini de ekleyerek geliştirmiştir(Bozkurt, Kalkan, Koyuncu ve Alparslan 2012:232). 1911’li yıllara gelindiğinde ise Joseph Schumpeter “The Theory of Economic Development” adlı eserinde “yaratıcı yıkıcılık” kavramını kullanarak girişimciyi yenilikler yapan ve var olanı geliştiren kişi olarak tanımlamıştır. Girişimci kavramı ile fırsat kavramını ilk kez birleştiren Bygrave ve Hefers olmuştur (Mueller 1999: 25). Hisrich ve Peters(2001) ise girişimciyi var olan girdiler ile daha iyi çıktılar elde eden kişi olarak ifade etmiştir.

Girişimciliğin olmazsa olmazlarından biri yenilikçiliktir ve dolayısıyla Morgan’ın da tanımladığı gibi “Yaratıcılık, yenilikçiliğin annesidir” , yaratıcı düşüncenin ticarileşmesi ile yenilikçilik ortaya çıkar. Peter Drucker’a göre de yenilikçilik girişimciliğin en önemli parçasıdır, girişimci değişimleri fark eder ve bunları farklı işler için fırsata çevirir. Başarılı bir yenilik için girişimci değişimin kaynağını, nedenlerini, sonuçlarını içerdiği fırsatları iyice değerlendirmelidir.

Bu araştırmalar ışığında girişimcilik; kişilerin kendi fikirlerini gerçekleştirebilmek için yeni bir işe başlayarak ülke ekonomisi ve istihdam ile topluma katkıda bulunması olarak tanımlanabilir. Girişimciyi ise yaratıcı ve yenilikçi, risk almayı seven, fırsatları değerlendirebilen ve geliştirebilen, yönetici özelliği olan kişidir. Yeni girdiği işlerin en iyi şekilde yönetilmesi için çalışır fakat olası bir başarısızlığı da göze alır belirsizliğe tahammül eder.

Cameron ve Quinn Örgüt Kültürü Sınıflandırılmasına göre girişimcilik ve yaratıcılık adhokrasi kültürünün en öne çıkan özellikleridir. Adhokrasi; dış çevreye uyum sağlayabilen örgütler için kullanılır. Adhokrasi kültürünün bulunduğu ortamlarda, yeni pazar fırsatlarının değerlendirilmesi, mevcut örgüt yapısının yenilenme ihtiyacının karşılanması ve değiştirilmesi, girişimciliği en önemli faktör haline getirmiştir (Naman ve Slavin, 1993: 137).

Girişimcilik, temelinde insan olması nedeniyle sadece ekonomik değil sosyolojik ve psikolojik alanda da incelenen bir konudur. Kişinin tavır ve

tutumları, bakış açısı, karakteri, düşünce yapısı gibi konular girişimciliği etkileyen en önemli faktörler olarak görülmektedir. Schumpeter'a göre kişilerin toplum içinde kabul görme, statü sahibi olma gibi ihtiyaçları da girişimciliği besleyen faktörlerdendir. Sosyolojik olarak incelendiğinde ise; girişimciliğin toplumsal koşullardan etkilendiği ve onlara göre şekillendiği düşünülmektedir. Girişimcilik toplumun sunduğu fırsatlar ya da koyduğu engellerden, toplumun değer ve yargılarından etkilenmektedir. Ayrıca sosyal çevre, kültür, yaş, cinsiyet, ırk, sosyal sınıf, ailenin ekonomik geçmişi de önemli etkenlerdendir. Ailenin ve sosyal çevrenin girişimciliğe bakışı ve kültürde girişimciliğin yeri ve diğer etkenler, girişimcilik ruhunu teşvik edebilir ya da bastırılmasına neden olabilir.

1. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI VE GİRİŞİMCİ

1.1 Girişimcilik Kavramı

Başarıya ulaşmış girişimcilik hikâyelerinden yola çıkılarak yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkan başarılı girişimcilerin sahip olması gereken özellikler; risk alabilme, yenilikçilik, yaratıcılık, belirsizliklere karşı durabilme, içsel denetim ve özgüven, belirsizlikten öğrenme, duygusal zekâ, liderlik, bağımsızlık, çok yönlü düşünebilme, ileriye görme, iş bitiricilik, esneklik, planlı hareket etme, çalışkanlık, sorumluluk, ikna yeteneği, dürüstlük, değişiklikleri benimseme ve adapte olabilmeye (Aytaç ve İlhan, 2007: 103). Bridge(1998:43) ve Litunnen(2000:295)'in girişimcilerin karakteristik özelliklerine ilişkin yaptıkları çalışmalara göre belirtilen bu kişisel özellikler, kişinin hayat tecrübelerinden, bulunduğu örgütün yapısından, toplumsal kültürün özelliklerinden etkilenmektedir. Bu yapısı ile John Nash'in işaret ettiği kazan kazan stratejilerine dayanan ortaklaşa rekabet modeli girişimciliğin çevresini özetlemektedir (Brandenburger ve Nalebuff, 2010: 59).

1.2 Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Babson College ve London School of Economics işbirliği ile oluşturulan Dünya Girişimcilik Platformunun araştırmalarından görüldüğü üzere girişimciliği etkileyen iki ana faktör bulunmaktadır (Börü , 2006).

- Girişimcilik alt yapısı; devlet politikaları, devlet programları, eğitim, finans , Ar-Ge transferi, ticari alt yapı, iç pazarın dışa açık olması, fiziksel altyapı ve kültürel normlar.
- Ülke alt yapısı; devletin rolü, ekonominin dışa açıklığı, finans sektörünün etkinliği, teknoloji yoğunluğu, esnek işgücü pazarı, yasal kurumlar, ekonomik büyüme, sosyal, politik ve kültürel ortam.

Ayrıca bilindiği gibi insan, sermaye, organizasyon yapısı, amaç, strateji, bilgi ve teknoloji de girişimi oluşturan ve girişimcilik için önem taşıyan, olumlu etki yaratan faktörlerdir.

2. GİRİŞİMCİLİĞİN DÜNYA VE TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ

2.1 Girişimciliğin Dünya'daki Gelişimi

Bugün girişimciliğin tanımlarında ortaya konulan tüm özellikleri taşıyan ilkel insanlar, risk alıyorlar, yenilik yapıyorlar, yaşamlarını ortaya koyuyorlardı, fakat yaptıkları tüm bu faaliyetlerin tek amacı hayatlarını devam ettirebilmektir. Emile Durkheim yaptığı Genetik Evrim Sınıflandırılmasına göre toplumları dört grupta sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

- İlkel toplumlar,
- ilk toprağa yerleşik tarım ile uğraşan toplumlar,
- feodal toplumlar,
- ileri toplumlar olarak sıralanmaktadır.

İnsanlık tarihinin ilk yıllarından bu yana insanların yaşamak ve ihtiyaçlarını karşılamak için yaptığı faaliyetler basitçe girişim olarak nitelendirilebilse de bu dönemde üreticilik olmadığı için gerçek anlamda bir girişimcilikten bahsetmek mümkün değildir (Durkheim, 1982: 78). İlk toprağa yerleşik toplumlar döneminde insanların üretime başlamaları ve ihtiyaçtan fazlasını üretmeleri nedeniyle takas yönteminin hakim olduğu bir ticaret ortaya çıkmıştır. Bu faaliyetler girişimcilik kavramının o dönemdeki en önemli örnekleridir (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011:56). Derebeylik ve imparatorluklardan oluşan monoteizm inanışları olan teoratik monarşi ile yönetilen ve tarım ve ticaretle uğraştıkları bilinen feodal toplumlar da girişimcilik kavramı günümüzdeki anlamına yaklaşmıştır. Endüstri devriminin sonucunda makineler gelişmiş ve daha yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1870'de elektriğin keşfi ve bilimsel yönetimin ortaya çıkmasıyla, Ergonomi biliminin doğmasıyla, CAD ve CAM, CNC, robot vb. ve bilgisayarların ortaya çıkmasıyla, 21. Yüzyılda nano teknolojiler ve akıllı makine akıllı mamul kavramının ortaya çıkması girişimciliği önemli ölçüde etkilemiştir.

20. yy'ın başlarında şirkete sahip olmak ve yöneticisi olmak kavramları ayrılmıştır ve girişimcilik kavramı günümüzdeki halini almaya başlamıştır (Küçük,2005:32-33). Schumpeter'in yıllar önce bahsettiği "dinamik girişimcilik" anlaşılmalı ve sermayenin önüne geçmeye başlamıştır. Ayrıca Drucker tarafından ortaya atılan küçük ve orta ölçekli işletmeler adı verilen yeni işletme yapısı dikkat çekmiştir. Toplumdaki değişimler yeni fikirlerin gelişmesine neden olmuş ve insanlarda girişimciliğin temeli olan daha korkusuzca risk alma eğilimi artmış, risk sermayesi kavramı ortaya çıkmıştır.

2.2 Girişimciliğin Türkiye'deki Gelişimi

Dünya insanlığının yerleşik düzene geçmesiyle ortaya çıkan tarım toplumu, ticaret ilişkilerinin de şekillenmesine neden olmuştur. Dolayısıyla insanlar çağlar boyunca ticareti ve gücü ele geçirmek için savaşmışlardır. Anadolu'ya göç ederek

yerleşen Türk'ler de bu sistemin gereklerini yaşamışlardır. İnalçık yaptığı araştırmalara dayanarak arklı topluluklara “Dârül – İslam”a – “İllik”e dâhil olma karşılığında, o yerlerin savunmasını bir ödev olarak kabul etmiş olduklarını belirtmektedir. Diğer bir deyişle bu topluluklar Türk Beyliklerinin “Haraç güzâr Tabii” olmuşlar, onların ittifakı ve himayesini kabul etmişlerdir. Ayrıca “Kapitülasyon Müsaađeleri” (Ahdnâme – Şurût) bağışlayarak bu topluluklara ticaret garantisi vermekten öte onları koruyan “Dostluk ilişkileri” kurmuşlardır.

Selçuklu imparatorluğunun hüküm sürdüğü topraklara Moğol akımları gerçekleşmektedir. Moğollardan kaçan Türk boyları Anadolu'ya sığınmaktadır. Yörük olarak adlandırılan bu Türk boyları genellikle hayvancılık ve reñberlik ile uğraşmakta ve çadırda yaşamaktadır. Bu dönemde tarım ve hayvancılık ekonominin temel dayanağı olsa da sanayi de gelişimine başlamıştır. Dokumacılık, dericilik gibi el sanatları endüstrisi ortaya çıkmıştır.

Anadolu yüzyıllar boyunca ticaretin önemli bir noktası olmuştur. Üretici tüccarın yanı sıra ne üretici ne de tüketici olan yeni bir tüccar kavramı ortaya çıkmıştır. Bu farklılaşmış tüccarlar, dönemin ilk girişimcilik örnekleridir. Büyüyen toplumlarda artan ihtiyaçları fark edip üreticiden malı alıp başka kentlerdeki tüketiciye satma işini üstlenmiştir. Seyyar tüccarlar buldukları kentlerin yakın çevrelerine hizmet sunarlar, kervanlar uzun mesafeli ticareti geliştirmişlerdir. Örneğin Çin'den başlayarak Anadolu aracılığıyla Akdeniz, Karadeniz veya Trakya üzerinden Avrupa'ya uzanan İpek Yolu, Anadolu'yu ticaretin yoğun olduğu bir coğrafya konumuna getirmiştir ve geçtiği yerlerde sadece ipek değil birçok malın ticaretini de geliştirmiştir. Bu kervanlar ve seyyar tüccarlar için Anadolu da yapılan kervansaraylar ticarete verilen önemin bir göstergesidir. O dönemde Anadolu'da uzun mesafe kara ticareti için develer, kısa mesafede ise kağnılar kullanılmaktadır. Literatürde lojistik maliyetinin düşük olması nedeniyle ticarete çoğunlukla develerin kullanılmasının, endüstri tipi arabaların Anadolu'ya çok geç tarihlerde girmesine yol açtığı ifade edilmektedir (İnalçık, 2010 :156 ve Tekeli, 2011:46). Bilindiği gibi develerin önemi mezopotamyada üzerlerinde ok atmayı kolaylaştıran semerin üretilmesiyle ortaya çıkmıştır. İklim şartları yüzünden bu develerin kullanımı Anadolu'da yaygınlaşmamıştır. Fakat Türkler Orta Asya'dan getirdikleri iki hörgüçlü develeri melezleştirerek Anadolu'da yaşayabilecek tek hörgüçlü develer yetiştirmişlerdir ve daha sonra bu develer ticaretin önemli bir parçası olmuştur. 13. yüzyıldan 15.yüzyıla kadar aralıklarla devam eden Bizans - Türk savaşları ve diğer kara savaşları nedeniyle Anadolu'da kara ticaretinin güvenliği zaman zaman azalmış, bu da tüccarları deniz ticaretine yoğunlaştırmıştır. Zamanla paranın ve malın naklinin kolaylığı sağlanmış ve tüccarlar yerleşik düzene geçmişlerdir (Tekeli, 2011:47).

Osmanlı İmparatorluğunun da doğu- batı ticaret yolları arasında olması ticaretin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Bu ticari gelişim Osmanlı İmparatorluğunu merkeziyetçi yapıya sürüklemiştir. Osmanlı İmparatorluğu 16. yüzyıldan itibaren ekonomi politikasının temelini oluşturmuş olan iassecilik adıyla da bilinen provizyonizm sistemini benimsemiştir. Bu sistemde tüketiciye kaliteli, ucuz fiyatlı, üretim miktarı ve çeşitliliği bol ürünler pazarlamak esas alınmıştır. Osmanlı provizyonizm sistemini uygulamak için üretim ve ticareti kontrol altına almış gerektiğinde müdahale etmiştir (Genç, 2000:67). İlhan Tekeli'ye göre “Ticari gelişme değişimi beraberinde getirir ve bunlar dağınk feodal yapıları merkeziyetçi-feodal bir yapıya iter, çünkü dağınk yersel yönetimsel yapılar, değişime ve ticarete bir engel oluştururlar.” Osmanlı İmparatorluğunda deniz ticaretinin oldukça önemli bir yere sahip olduğu bir gerçektir. Tüccarları ve malları taşıyan kıtalar arası ticaretin en önemli elemanlarından biri olan gemilerin, savaş zamanlarında da seferlere gönderilmekte olduğu bilinmektedir. Zaman içinde büyük keşifler sonucu ticaret yollarının değişmesi Osmanlı ticaretini büyük ölçüde etkilemiştir. Özellikle imparatorluğun son dönemlerinde, Sanayi Devriminden (18. yy sonu İngiltere) sonra Batı ile yakın ilişkilerde bulunan Yahudi, Rum, İtalyan asıllı Türk vatandaşları ekonomik anlamda girişimci olmuşlardır.

II.Meşrutiyet döneminde İttihat ve Terakkicilerce (19.yy sonu-20.yy başları) literatür “Milli İktisat” kavramı ortaya çıkarılmış ve ekonomik kalkınma için “müteşebbis sınıfı” oluşturulmasının gerekliliği savunulmuştur. Osmanlı ticaretinde büyük rol sahibi olan gayrimüslimler ve yabancıların Türk girişimciler üzerinde yarattığı olumsuzlukları azaltmak “Milli İktisat”ın en önemli amaçlarından biridir. Bu doğrultuda sanayicilere destek verilmiş, millileşmek için yabancılara verilen imtiyazlar kaldırılmış ve milli bankaların kurulması desteklenmiştir (Altıparmak, 1998:66).

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye; savaştan yeni çıkmış, fakirleşmiş, nüfusunun büyük bir çoğunluğunu kaybetmiş, yorgun bir ülke olarak tanımlanmaktadır. Türkiye geçmişin izlerini silebilmek ve ekonomiyi geliştirebilmek adına çeşitli çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmaların en önemlisi 1923’de düzenlenen İzmir İktisat Kongresidir. İzmir İktisat Kongresinde, Milli İktisat anlayışı doğrultusunda Türkiye ekonomisinin kalkınması için gayrimüslimler ve yabancıların ticaretten uzaklaştırılması ve Türk girişimcilerin desteklenmesi, sanayinin geliştirilmesine önem verilmesi, girişimcilere destek olunabilmesi için milli bankalar kurulması gibi (hammaddelerde gümrük muafiyeti uygulanması) fikirler ortaya çıkmıştır. Millileşmek esasına göre yabancıların tamamen ekonomiden çıkarılması hedeflenmiş, fakat sermaye eksikliği nedeniyle bu mümkün olmamış, yabancıların sahip olabilecekleri hisseler kısıtlar konulmuştur. Literatür kongrede ; açılan tüm işyerlerinde çalışacak işçileri de “Türkleştirme” kararı alındığı ancak işçi sınıfının haklarına

yönelik bir karar çıkmadığına vurgu yapılmaktadır (Varlı ve Koralturk, 2010: 133).

1923 İzmir İktisat Kongresinin ardından ekonomik gelişmeyi hızlandırmak adına 1927’de Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılmıştır. Kanunun amacı sanayi yatırımı yapmayı hedefleyen fakat sermaye, mali ve teknik bilgi eksikliği olan girişimcileri desteklemektir. Avrupa ve Amerika’nın 1929-1930 yılları arasındaki ekonomik buhranın ardından benimsediği devlet desteği ile ayakta kalan ve gelişen sanayi politikasını Türkiye kuruluşunun ilk yıllarından itibaren karma ekonomiyi benimseyerek uygulamaya koymuştur.

Teşvik-i Sanayi Kanununun çıkmasındaki ve karma ekonominin benimsenmesindeki en önemli neden girişimcileri kötü etkileyen faktörlerin var olması ve bunların girişimciye etkisini, devlet eliyle en aza indirebilmektir. Girişimcileri kötü etkileyen bu faktörler mali yetersizlikler, altyapı eksiklikleri, sermaye azlığı, tecrübe ve bilgi eksikliğidir (Altıparmak, 1998:67). Kanun kapsamında Türkiye ekonomisinin gelişmesini sağlamak amacıyla yabancılara da sahip oldukları tecrübe ve bilgi nedeniyle Türk şirketlerinde çalışma izni verilmiştir.

1950’li yıllar sonrası Türkiye’de yaşanan toplumsal ve siyasal olaylar (askeri darbeler, değişen hükümetler, Kıbrıs harekâtı), girişimciliğin gelişimi ve ticari hayattaki güveni azaltmıştır (Müftüoğlu, 2000: 59). Fakat insanların içinde oluşmaya başlayan girişimcilik ruhu kaybolmamış sadece çevresel faktörler dolayısıyla bastırılmıştır. İzmir İktisat Kongresi kararları ve karma ekonomi uygulamalarının olumlu etkileri Mc Clelland’ın araştırmalarında da ortaya çıkmıştır. David Mc Clelland’ın 1950’li yıllardaki araştırmalarını kapsayan ve 1961 yılında yayımlanan “Achieving Society” adlı eserinde, 42 ülkenin insanları, başarı güdülerini ve girişimcilik kabiliyetleri açısından sıralanmışlardır. Burada 3.62 puanla Türkiye ilk sırayı almaktadır (McClelland, 1967 :461). 80’ler ve sonrasında ise girişimcilik adına olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Yoğun piyasa ekonomisi uygulamaları girişimcilik için gerekli ortamların gelişmesini sağlamıştır (Sali, 1998: 35-37).

2.3 Muğla’nın Tarihi ve Girişimcilik

Literatürde Osmanlı İmparatorluğunun ticaret potansiyelinde çok önemli bir yeri olan Ege Bölgesinde Türklerin ticaret hayatının ve girişimcilik hareketlerinin geçmişi 13. yüzyıla dayandırılmaktadır. Bu yıllarda tüm Anadolu’da üretilen tarım ürünlerinin ihracat ve ithalat işlerinin yürütüldüğü bir liman olan İzmir ve İzmir ile etkileşim halinde olan Muğla tarihine göz atmak yerinde olur.

1261 yılında Türklerce kesin olarak fethedilen ve adını Kar Prensinden alan Karya bölgesi olarak da bilinen Muğla’da 13. Yüzyıl ortalarında Menteşe Beyliği

kurulmuştur (Akça ve Adi, 2004). 1390 yılında Osmanlı İmparatorluğunun düzenlediği Anadolu seferleri sırasında Osmanlı hakimiyetine geçen Menteşe Beyliği 1402’de Timur’un beyliklere topraklarını geri vermesi ile tekrar bağımsızlığını kazanmıştır. 1414 yılında ise Osmanlı hakimiyetini tanıyan Menteşe Beyliği 1424 de Osmanlı Devletine katılmıştır (Sarı, 2008: 41)

1223 yılında Alanya’nın Alaaddin Keykubat tarafından fethedilmesinden sonra 13. Y.y. ikinci yarısının başlarında Keykavus’un adamlarından olan Emiru’s – sevhil Menteşe Bey Anadolu’nun güneyine giderek 1261-1269 yıllarda ilk kez, Prens Cario tarafından kurulan Karya limanlarına yerleşir. Bu dönemde Abu’l – Fido’nun naklettiğine göre Türkmen göçbelerin yörede 200.000 çadır işbirliği içinde hareket etmektedir ve Konya’ya hakim olurlar (1278). Ardında Beylik Menteşe vadisinde Prienne, Miel, Magedon’u 1282’de Trallan (Aydın) ve Myssa’yı almıştır. Tarih literatürü, burada yaşayan uc beyliklerinin kültürünü “İslami gazâ dâral-harbe karşı – itaat ettirinceye kadar daimi akınlarla savaşa” özelliklerini vurgulamaktadır. Dolayısıyla uç kültür tehlikelerle dolu olup kişinin atılganlığını gerektirir. Yani girişimcilik için en önemli özellik olan risk, riske girme doğalarında ve kültürlerinde vardır. Mücadeleci ve kararlı olma özellikleriyle hedeflerini gerçekleştirmeye odaklanmaktadırlar. Bridge’nin sözünü ettiği girişimci özelliklerinin on ikisi bu kültürün içinde yer almaktadır (Bridge, 1998: 44).

Bizanslı Aknıtai’nin belirttiğine göre bu hinterlanda Hristiyanlık; teoloji, savaş edebiyatına Şer’i hukuka önem vermişler. Uc beyliklerindeki Türkleri mistik, eklektik, henüz kalıplaşmamış halk kültüründen (rafizi tarikatı, mistik ve epik edebiyat, örfî hukuk) söz edilmektedir. Hayat görüşleri şovaleresk romantik bir tarz sergilemektedir (İnalçık, 2010). Bu ifadenin hayal kurma ve yeni düşünceler, fikirler ortaya koymayı da ima ettiği söylenebilir. Dolayısıyla kültürel özellikleri girişimcilik için vazgeçilmez olan yaratıcılık gereksinimini karşılamaktadır.

Aynı yıllarda kuzeydeki Ephesus Körfezinde her menşeyden korsan toplanmış ve Türk korsanlar 1280’lere doğru burada güçlü konuma gelmişlerdir. 1284 yılında Bizans imparatoru finansal sorunlara çözüm bulmaya yönelik tasarruf tedbirleriyle bu limanlardaki donanmalarını kaldırınca Rum gemicileri, gemi yapı alanı ve esnaf işsiz kalmışlardır. Limanlarda gazi Türklerinin üsleri ve aynı zamanda ticaret merkezleri oluşur. Burası İzmir Birgi’de oturan Aydınoğlu gazi Mehmet Bey’in oğlu Gazi Umur Beyin üssüdür. Karşıda bulunan Yeni Foça, ticaret limanıdır. Literatürde özellikle 1260-1360 arasında Bizans egemenliğinin dağıldığı dönemde Rodos adasının Menteşe Beyliğinin, Sakız adasının ise Aydınoğullarının kontrollerinde olduğuna ve Umur Bey’in Sakız adasını Dârûl-i İslam-illik, Mantiro Zaccaria’yı haraç gûzar tabii yaptığına, yani Mantiro’nun Umur Bey’e haraç gûzar tabii olarak Umur Bey’in ittifakı ve himayesini kabul ettiğine ait bilgiler sunulmaktadır (İnalçık, 2010). 1304’te Sakız Adası I.

Benedetto Zaccaria tarafından, Rodos ise 15 Ağustos 1308'de Aziz Yahya şövalyeleri tarafından işgal edilmiştir.

1444'de Bartolomeu Dias kendisine krallık tarafından verilen görev ile Ümit burnunu keşfede (1444) bu keşif Hindistan – Avrupa ticaretini canlandırır. Bu nedenle İngilizler Akdeniz – Karadeniz arasındaki Levant adı verilen alanlara hakim olmak için levant ticaretine önem veren ve Londrada “Levant Company Londra Bankaları Kumpanyası”ni kurar. Bu amaçla Ticaret güvencesini Ahdname ile garantilemeyi hedefler. Levant ticaret ile Hollanda, İngiltere, Venedik ve Fransa'yı ticarete geride bırakır. Levant ticaretin yeni rakipleri Basra ve Kızıl Deniz Yolu ile Portekiz olmuştur. Umit Burnu Lizbon hattı bu dönemde üstündür. Ancak baharat ticaretinde İstanbul hala Lizbon'a rakiptir.

Turgut Reis'in Malta Seferi Osmanlı imparatorluğunun Ege ve Akdeniz ticaret hayatında önemli rol almasına neden olan olaylardan bazılarıdır. Ege ve Akdeniz'de üstün durumda bulunan Osmanlı İmparatorluğu için Muğla ve yöresi uzun sahilleriyle her zaman önemli olmuştur. 1551-1565 yılları arasında süren Malta kuşatması ile Hristiyan dünyasının korku salan Turgut Reis, o yıllarda Kara Toprak köyü olarak bilinen yörede doğmuştur. Kendisi savaşçı özelliği ile ordunun dikkatini çekmiş ve Osmanlı adına savaşan Barbaros Hayrettin Paşa'nın donanmasına katılmıştır. Yüzyıllar sonra doğduğu yere, Turgut Reis adı verilmiştir.

2.3.1 20. Yüzyılda Muğlada Girişimcilik

Muğla ve yöresindeki 20. Yüzyıl sonrası girişimcilik tarihini, tarih araştırmacılarından Halil İnalçık, İlhan Tekeli gibi bilim adamlarına ait kitapların satır aralarında bulmak mümkündür.

1864 yılında kurulan Mentеше sancağı coğrafi konumu dolayısıyla dış ilişkileri güçlü olmayan bir sancak idi. Ticarete deniz yolu ve hayvan taşımacılığı kullanılmaktaydı. Bu nedenle Gökova limanından Rodos'a yapılan ticari faaliyetler bir hayli gelişmişti. Topaloğlu Hacı İsmail Ercan'ın Rodostan gelen kahve, baharat ve tuz gibi maddeleri depoladığı taş binaların bulunduğu Gökova İskelesi deniz ticaretinin güzel bir örneğidir. Literature bakıldığında 1900'lü yılların başlarında Muğla'da arabanın henüz kullanılmaya başlanmamış olduğu görülmektedir. Ticaretin önemli bir etkileyeni olan ulaşım olanaklarının eksikliği 1900 öncesinde kara ticaretinin zayıf kalmasına ve Muğla'nın dışa kapalı bir ekonomiye sahip olmasına neden olmuştur. İhsan Tekeli'nin 1923-1950 yılları arasında Muğla yöresine ait yaptığı çalışmalar Muğla'da tarım, hayvancılık, madencilik ve ormancılık faaliyetlerinin varlığını göstermektedir.

Muğla bölgesinde ticaret iki şekilde yapılmaktaydı. Biri küçük üreticilik yani evlerinde bahçelerinde ürettiklerini kendi ihtiyaçlarını karşılamak ve kalanını perşembe pazarında satmak amacıyla yaptıkları ticarettir. Diğer ticaret

şekli ise kent ve çevresindeki ürünleri toplayıp ulusal ve uluslararası pazarda satarak yapılan ticaretti. Muğla için uzun mesafeli ticaretin en önemli merkezi bir çoğunun halen korunduğu kent merkezinde konumlanmış “Han”lardı.

O yıllarda kentte ekonomik açıdan farklı 2 katman bulunmaktaydı. Tekeli'nin araştırmalarında yer alan üst katman olarak nitelendirilen aralarında İzmirli, Gazezeoğlu, Katırcıoğlu, Zorbazade, Zeybek, Sepil, Kasapoğlu, Barutçu ve Topaloğlu ailelerinin de bulunduğu 6'sı Rum ve Ermeni olan yaklaşık 20 aile bulunmaktaydı. Bu ailelerin zenginlikleri; tütüncülük, kerestecilik, uzun mesafe ticaret, han sahipliği, ihracat ve sebze meyve bahçelerinin getirileri gibi değişik ekonomik faaliyetlere dayanmaktaydı. Diğer katmanda ise daha yaygın görünen tek düze küçük üreticiliğin ve ev içi üretimin ve ticareti yaşatıldığı aileler bulunmaktaydı.

Hacı İsmail Ercan'ın Yılanlı Dağındaki kullandığı kar çukurlarından kente yazları kar taşıdığı ve bunun ticaretini yaptığı bilinmektedir. Karlık adındaki bu arazilerinin tapuları halen torunlarına kayıtlıdır.

Örneğin 1930'lu 40'lı yıllarda genç kızlar çeyiz hazırlıkları için şu anda Emirbeyazıt mahallesi civarında bulunan Gürün ailesinden alışveriş yaparlardı. Öte yandan Şevkinaz Ula Ercan, Ummuhan Ercan evden ticaret yapan ilk kadın girişimcilere örnek sayılabilmektedir. Bu kadın girişimciler bayanların giysi, kumaş, terlik, ayakkabı vb. ihtiyaçlarını karşılamışlardır.

Bunun dışında dut ağaçlarında yaşayan ipek böcekleri sayesinde evlerde ipek dokumacılığı da yapılmaktaydı. Topaloğlu ailesinden Ziraat Odası Sekreteri Yılmaz Ercan'a Bursa'da yapılan bir toplantıda Japonlar tarafından özel ipek böceği tohumları verilmiştir. O dönemde İpek böcekçiliği İsmail Ercan' a ait olan ve daha sonra belediyeye bağışlanan Sekibaşı hamamı yakınlarında bulunan şu anda yıkık olan temekânda yapılmıştır. 1942 yılında dokumacılığın ev sınırlarını aşması profesyonelleşmesi sayesinde dokuma kooperatifi kurulmuştur.

Ev dışı üretimin en yoğun olduğu faaliyet tarımdı. Buğday yetiştiriciliği önemli bir gelir kaynağını oluşturmaktaydı. Bu kaynak değirmenciliği de geliştirmişti ve 1920'de Halilzade Süleyman Efendi tarafından ilk fabrika olarak anılan motorlu değirmen hizmete girmişti (Tekeli, 2011: 47).

Tahıl ürünlerinden üretilen susam yağı, helva, ekmek, lokum, şeker gibi ürünler yine Hacı İsmail Ercan'ın fırınlarında ve atölyelerinde üretilmiştir. Bugün onun yetiştirdiği, yeğeni Helvacı Tahsin Boyacı halen bu işi yapmaktadır.

Bölgede hayvancılık ve ormancılık faaliyetlerinin yoğun olması deri üretimine de olanak sağlamıştır. Tabakçılık oldukça gelişmiştir. Hacı İsmail'in babası ve dedesi hayvancılık ve tabak işleri ile uğraştıkları sanılmaktadır. Şuanda hala torunları deri ticaretiyle uğraşan Ahmet Zeybek ölünceye kadar deri ticareti yapmaya devam etmiştir. Ayrıca kent çarşısında tabakçıların yanı sıra demirci,

bakırcı, marangoz gibi küçük çapta üretim yapan esnaf da bulunmaktaydı. Mehmet Cumbul, Şükrü Savran ahşap işlemeciliği, çeyiz sandığı üretimi yapmıştır. Günümüzde olduğu gibi Muğla bölgesinin uygun toprak ve iklim koşulları sayesinde bağlar ve zeytinlikler oldukça fazlaydı. Bağlar rakı ve şarap üretimi için gerekli özümü sağlarken, zeytinlikler yemeklik zeytin, zeytinyağı ve ya sabun üretiminde kullanılmaktaydı.

Kent inşaat için ihtiyaç duyulan kireç ve kiremitini çevrede bulunan ocaklar sayesinde kendisi sağlamaktaydı. Muğla Karabağlar girişinde Latif Sepil bu amaçla ilk kireç sanayiini kurmuştur. Kireç ocaklarının yanı sıra madencilik alanında zımpara taşı, krom ve manganez üreticiliği de yapılmaktaydı (Tekeli, 2011: 47). Ormancılığın da gelişmiş olduğu yörede ilk modern teknolojilere sahip fabrika Barutçu ve Dimistoklu'nun kurduğu kereste fabrikasıdır. Zorbazade Ragıp Bey'in kurduğu İkinci kereste fabrikası ise aynı zamanda kente küçük ölçüde elektrik veriyordu. 1930'da ise Ali Adnan İzmirli tarafından küçük çaplı bir elektrik fabrikası kurulmuştur(Tekeli, 2011: 48).

Muğla'nın en eski birliği İktisadi Yürüyüş Dergisi'nin 1943 tarihinde yayınladığı bilgilere göre Muğla Ticaret ve Sanayi Odası'dır. 1884 yılında kurulan odanın ilk yönetim kurulu başkanlık görevini de Sirozluzade Memiş Efendi yapmıştır. İkinci dünya savaşı sonrası devletin kentin ticaret ve ekonomisini düzenlemek adına yaptığı çalışmalarda birlikler kurulması istenmiş ve bu süreçte manifaturacılar ve toptancılar birlikleri kurulmuştur. Manifaturacılar birliğinin kurulması bölge ticaretinde manifaturacıların da önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bu yıllarda Hacı İsmail Ercan ve oğulları Turgut ve Yılmaz Ercan Muğla'da Arasta sokakta bugünün süpermarketin ilk örneklerini veren ticareti başlatmışlardır.

İhsan Tekeli'nin araştırmalarından derlenen bilgilere göre Muğla bölgesindeki ilk girişimciler olarak kabul edilebilecek sektörün öncüleri şöyle sıralanabilir;

- İlk motorlu değirmen, Halilzade Süleyman Efendi tarafından 1920 yılında.
- İlk matbaa,ilk gazete Baha bey tarafından 1921 yılında.
- İlk fotoğraf dükkanı, Hakkı Tamer tarafından 1927 yılında.
- İlk elektrik fabrikası, Ali Adnan İzmirli tarafından 1930 yılında
- İlk özel teşebbüs otel, Şükrü Kasaboğlu tarafından 1945 yılında.
- İlk lokanta, Mümin usta tarafından 1949 yılında.
- İlk fotoğrafçı Vehbi Bey tarafından.(Yılı bilinmemekte)
- İlk kereste fabrikası, Barutçu-Dimistoklu ortaklığında.(Yılı bilinmemekte)

Muğla Ticaret ve Sanayi Odasında yapılan ticaret sicili arşiv araştırmalarından edinilen bilgiye göre en eski hakiki şahis kaydı Sabri Acarsoy'a aittir. 1953 yılında açılan bu ticarethanenin iştegal mevzuu, radyo, bisiklet, otomobil parçası, av tüfeği, su motorları satmak olduğu kayıt altına alınmıştır. Ticaret sicillerinde 1953 yılında ticaret yapan kişiler arasında Kemal Mutlu otelcilik işiyle ve Abidin Çakır mahsulati arziye ticareti ile yer almaktadır.

Muğla'da CHP'yi ilk kuranlardan ve cumhuriyetin 2. Belediye başkanı olan Dr. Hüseyin Ercan Topaloğlunun oğlu Turgut Topaloğlu ilk kereste işini başlatanlardandır. Ayrıca 1960'lı yıllarda Muğla yöresinde kerestecilikle başlayan Gürsoylar, sonrasında turizm, sağlık vb sektörlerde ticaret hayatlarına devam etmişlerdir. Bu yıllarda Hacı İsmail Ercanın oğlu İsmail Ercan plak satışı ile başlattığı ticareti faaliyetlerini yaklaşık 50 yıldır sürdürmektedir.

Muğla'da finansal ihtiyaçları karşılamak için 1891'de Ziraat Bankası açılmıştır, bunu daha sonra açılan bir özel banka bir de Tarım Kredi Kooperatifi kurulmunun ardından 1954 yılına kadar başka banka açılmamıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri Muğla'daki ekonominin durgun ve genel olarak dışa kapalı olmasıdır.

1940 ve sonrasında ekonomik alanda yeni fırsatları görüp değerlendirebilen gerek zengin ailelerden gelen gerekse ikinci katmandan sayılabilecek girişimciler söz sahibi olmaya başlamışlardır. Bu zamanın şartlarına ayak uyduran yenilikleri, fırsatları değerlendirebilen girişimcilere örnek olarak Mehmet Ali Eren verilebilir. Eren demircilikten kereste ticaretine geçmiş, tomruk kesme imalathanesi satın almış, ticareti geliştirebilmek için İzmir'de mağaza açmış, otobüs işletmeciliği ve nakliyecilik yapmış ve sonrasında benzin istasyonu açmış bir girişimcidir (Tekeli, 2011:48).

O yıllarda yine Sefa İstanbullu otobüs işletmeciliği ve otelcilik işlemleri başlatmıştır. Narancıye üretimi ve ticareti ile uğraşan ve ilk otobüs işletmeciliği kurucularından Niyazi Ula'dır. Yine Niyazi Ula'nın ağabeyi Mehmet Ula ilk un üreticilerinden ve satıcılarından. Onun torunları ve akrabaları İzmir'de ilk özel hastanenin tohumlarını atmışlardır. Bu hastanenin ortaklarından Prof. Dr Aslan Bora'nın dedesi Rüstem Gürel(1900-1953) Rusya'da savaş esiri düştüğünde orda öğrendiği fırıncılığı daha sonra Fethiye'de başlatmıştır. Dedesinin ilk girişimcilik hareketini yıllar sonra Dr. Aslan Bora devam ettirmiştir.

1980 sonrası ülkede turizm sektörü hızlı bir yükseliş göstermeye başlamıştır (Bahar, 2006). Bu gelişmeler Muğla ilinin sahip olduğu geniş kıyı şeridi sayesinde turizm girişimciliğinin artmasını sağlamıştır. Ayrıca 1970'lerde yurtdışında eğitim gören kişilerin üretime yönelmeleri ve devlet destekleri ile Türkiye için girişimcilik çağı olmuştur. Bu yıllardan 21.yüzyıla kadar uzanan süreçte devlet teşviklerinin artması, kişilerde girişimcilik ruhunun canlandırılması adına yapılan çalışmalar, globalleşme, bilginin kolay ulaşılabilir

olması, gelişen teknoloji gibi etkenler tüm Türkiye’de olduğu gibi Muğla bölgesinde de girişimcilerin yeni iş fikirlerini hayata geçirmelerinde itici güç oluşturmuştur. Ayrıca Tarım Bakanı olan Adalet Partisi (AP) Muğla Senatörü İlyas Karaöz ile Muğlalı Prof. Dr Cenap Birgili Ankara İktisadi İdari Bilimler Akademisine bağlı İşletmecilik Yüksekokulunu 1974 yılında şimdiki Muğla Turgutreis Lisesi binasında açılmasına öncülük ederek yükseköğretimde önemli bir adım atmıştır. Sekibaşı mevkiinde yaşayan bir maden mühendisi olan Koçman ailesi 1950’li yıllarda Hacı İsmail Ercan’a ait olan Gökova İskelesini kiralayarak maden sevkiyatını gerçekleştirmişlerdir. Yıllar sonra Hacı İsmail Ercan’ın Gülnafız Ercan’ın kamulaştırılan arazilerinde Sıtkı Koçman vakfının büyük destekleriyle kurulan Muğla Üniveritesi bugünkü konumuna gelmiştir ve yeni girişimcilik faaliyetlerinin gelişmesine neden olmuştur. Ayrıca Muğla Ticaret Odasından alınan bilgilere göre ilk özel kömür işletmesini Murtaza Sönmez, 1957 yılında Eskihisar mevkiinde kurmuş, 1979 yılında kömür madenlerinin devletleştirilmesi kararına kadar kömür madencilğine sonrasında ise madencilğin farklı kollarında faaliyetlerine devam etmiştir. Devletleştirme döneminin ardından, ilk özel açık kömür işletmesi Salihpaşalar mevkiinde 1993 yılında Mehmet Ali Karaöz tarafından açılmıştır ve Karaöz Madencilik ticari faaliyetlerine mermer, manganez ve demir madenleri üzerinden halen devam ettirmektedir.

2.3.2 21.Yüzyılda Muğla’da Girişimcilik

21. yüzyılda Muğla hızla gelişmekte olan ülke genelinde gelişmişlik araştırmalarında üst sıralarda yer alan bir şehir konumuna gelmiştir. Örneğin Muğla ili İş Bankasının 2010 yılında yaptığı çalışmaya göre “Sosyal Gelişmişlik” sıralamasında 10.sırayı almıştır.

Tablo 1: Muğla ili endeks değerleri ve sıralama

Yıl	Araştırmayı Yapan Kurum	Sıralama Tipi	Değer	Sıra
2003	Devlet Planlama Teşkilatı	İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması	0.71	13
2003	Devlet Planlama Teşkilatı	İmalat Sanayi Gelişmişlik Sıralaması	-0.47	50
2003	Devlet Planlama Teşkilatı	Sağlık Sektörü Gelişmişlik Sıralaması	1.26	6
2010	İş Bankası	İllerin Genel Ekonomi Sıralaması	0.5	13
2010	İş Bankası	İllerin Kişibaşı Ekonomi Sıralaması	1.6	8

2010	İş Bankası	İşgücü Sıralaması	-	15
2010	İş Bankası	Sosyal Gelişmişlik Sıralaması	-	10
2010	İş Bankası	Finansal Gelişmişlik Sıralaması	-	7
2011	TUİK	İthalat Sıralaması	\$109734000	39
2011	TUİK	İhracat Sıralaması	\$236727000	31

21.yy ın başlarında Türkiyede girişimciliğe verilen önemin artması ile devletin desteği gerekliydi. 20.04.1990 tarihli 20498 sayılı resmi gazetede yayımlanan 3624 sayılı “Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme Ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun“ kabul edilmiştir. 2009 yılında kanunda yapılan değişiklik ile girişimci kavramı tanımlanmıştır. KOSGEB için girişimci “Bir iş fikrine dayalı olarak kendi işini kurmak isteyen gerçek kişiler.“ şeklinde tanımlanmış olup, kurumun görevleri arasında “Girişimcilik kültürünün ve ortamının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak, bu kapsamda girişimleri ve girişimcileri desteklemek” olduğu da eklenmiştir. KOSGEB 2013 itibari ile kobi destek, tematik proje destek, girişimci destek, AR-GE inovasyon ve endüstriyel uygulamalı destek, kredi faiz desteği gibi programlarla 75ilde hizmet vermektedir.

KOSGEB Muğla’da 2010 yılında hizmete girmiştir. Destek çalışmaları ise 2011 yılından itibaren başlamış olup halen devam etmektedir. Bu çalışmaların başında verilen eğitimler gelmektedir, kurumun Muğla ilinde verdiği eğitimler şöyledir;

Tablo 2. Muğla ilinde gerçekleşen girişimcilik eğitimi, katılan kişi sayısı ve destek miktarları.

Yıl	Girişimcilik Eğitimi Sayısı	Girişimcilik Eğitimine Katılanların Sayısı	Destek Alanların Sayısı		Verilen Destek Miktarı (TL)
			Kadın	Erkek	
2011	62	1.390	15	7	107.659
2012	22	578	49	30	547.799
2013(ilk6ay)	19	567	17	13	157.813

2012 yılında ise düzenlenen eğitim sayısının bir önceki yıla kıyasla daha düşük olmasına rağmen destek alanların sayısı yaklaşık 3,5 katına çıkmıştır. 2012’de eğitime katılanların %13 ü destek almıştır. Bunların % 62sini kadın girişimciler oluştururken, erkek girişimcilerin oranı %38’dir.

2013 yılının ilk 6 aylık verilerine bakıldığında ise 19 eğitimin düzenlendiği ve 567 kişinin katıldığı görülmektedir. Eğitime katılanların %5i destek almayı başarmıştır ve bunların %57'sini kadın girişimciler %53'ünü ise erkek girişimciler oluşturmaktadır.

Bu çalışma kapsamında KOSGEB'in 2011, 2012 ve 2013(ilk 6 ay)yıllarına dair yayınladığı faaliyet raporlarından, Muğla verileri ile karşılaştırılması amacıyla tüm Türkiye'de KOSGEB'in düzenlediği eğitim, eğitime katılanların, destek alanların sayıları hakkında veriler derlenmiştir.

Tablo 3. Türkiye'de gerçekleşen girişimcilik eğitimi, katılan kişi sayısı ve destek miktarları.

Yıl	Girişimcilik Eğitimi sayısı	Girişimcilik Eğitime Katılanların Sayısı	Destek Alanların Sayısı		Verilen Destek miktarı TL
			Kadın	Erkek	
2011	1404	48145	1621	788	26252955
2012	901	40000	2418	2558	51213620
2013(ilk6ay)	500	6000	60	340	4237997

Oranlar karşılaştırıldığında KOSGEB in Muğla'da düzenlediği eğitimlere katılıp destek almaya hak kazananların oranı 2011 yılında Türkiye genelinin altında kalırken, 2012 yılında %1 lik oranla üstünde, 2013 yılının ilk 6 ayında ise %1'lik oranla tekrar altında kalmıştır. Muğla'daki destek alan kadın girişilerin oranları ise üç yıl için de Türkiye genelinin üzerinde belirlenmiştir.

Ayrıca TOBB'un 2013 yılında hazırladığı girişimcilik endeksi verilerine göre Muğla 1.68'lik değerle 4. sıradadır. Bölgedeki girişimcilik desteklerinin, toplumun yapısının ve girişimcilik bilincindeki artışın Muğlayı bu endekste üst sıralara taşımış olduğu gözlemlenmektedir (<http://www.aktifhaber.com/girisimcilik-endeksinin-lideri-ankara--759365h.htm>).

Sonuç

Dünya tarihi, insanoğlunun geçmişi 70.000 yıl önceye dayandırırmaktadır. Başlangıçtaki hayatta kalmak için doğayla mücadele etme ve aç kalmama çabası, tarım toplumuna geçişle birlikte tükettiğinden fazlasını üretmesine yol açmış dolayısıyla takası ve ticareti ortaya çıkarmıştır. Akli, merakı ve girişkenliği sayesinde kıtaları dolaşmış, denizleri, okyanusları aşmıştır. Kervansaraylarda ve hanlarda konaklayarak, develerle, kağnılarla, arabalarla lojistik faaliyetlerini başlatmıştır. Kara ticareti riskler taşımaya başlayınca keşfettiği denizler ve kıtalar arası okyanus yolları ile deniz ticaretini de insalık yaşamının bir parçası haline getirmiştir. Mağaralarda başlayan insanlık yaşamı kentleri doğurmuş, kentlerin civarı ise barbarlardan kaçan ve kendilerine yeni bir gelecek arayan insanların

çadırlarıyla çevrilmiştir. 1200'ü yıllardan itibaren Muğla ve civarına Moğollardan kaçarak gelen çadırlarda yaşayan yörük Türkler, buralarda Rumlarla ve Ermanilerle tanışmış ve dostluklar kurmuşlardır.

Muğlalı girişimciler bugün sürdürülebilir dünya düzenine uyum sağlamak için eğitim, madencilik, turizm, eğlence-hizmet, ticaret ve tarım alanlarında girişimcilik hareketlerini başarıyla sürdürmektedir. Ayrıca tarihi dokunun korunduğu bir ortamda, yaşam kalitesiyle, medeni ilişkileriyle, hoşgörülü, dayanışmacı ve işbirlikçi özellikleriyle öne çıkmaktadırlar. 1950'li yıllardan itibaren her kesimden insanın büyük bir aile gibi yaşadığı Muğla'nın 2000 li yıllarda gelişmişlik endekslerindeki sıralamaları büyümekte olan bir şehir olduğunu göstermektedir. Ekonomik anlamda büyümenin de hız kazandığı Muğla girişimcilik için uygun şartlara ve desteklere sahiptir.

Yüzyıllar içinde girişken ve yenilikçi özelliklerini kaybetmeyen bu toplum çocuklarının eğitimine çok önem vermiş, hoşgörülü, medeni ve çağdaş insanların yaşadığı bir kenti ortaya çıkarmıştır. Bunun yanı sıra yetiştirdiği eğitimli insanlar başka illerde de mesleklerini başarıyla sürdürmüşlerdir.

KAYNAKÇA

- AKÇA, Y. D. D. B., ve Adi, A. S. (2004), **Muğla'nın 20. Yüzyıla Kadarki Tarihi. Muğla kitabı**: Arkeoloji-tarih-coğrafya, ağız özellikleri, halk kültürü, 47.
- ALTIPARMAK, A. G. A. (1998), Türkiye'de Cumhuriyetin İlk Yıllarında Müteşebbis Sınıfının Gelişimi.
- AŞKIN, A., Nehir, S., Biga, M. Y. O., Vural, S. Ö., Aş, D., & Yönetimi, P. "Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı Ve Gelişimi", **Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi**, 55.
- AYTAÇ, Ö., & İlhan, S. (2007), "Girişimcilik ve girişimci kültür: sosyolojik bir perspektif", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 18
- BAHAR, O. (2006), "Türkiye'nin iktisadi gelişiminde turizm sektörüne sağlanan teşviklerin rolü: Uygulamalı bir araştırma", **Iktisat İşletme ve Finans**, Cilt: 21, Sayı: 241, 128-139.
- BRANDENBURGER, A.M, Nalebuff B.J. (2010), **Oyun Teorisi ve Ortaklaşa Rekabet**, Çeviri; Levent Cinemre, Scala Yayıncılık.
- BRIDGE, S. Vd. (1998), **Understanding Enterprise, Entrepreneurship And Small Business**, London: Macmillan Business.
- BOZKURT, Ö. Ç., Kalkan, A., Koyuncu, O., & Alparslan, A. M. (2012), "Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma". **Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences Year**, Cilt: 1, Sayı: 15
- BÖRÜ, D.(2006), "Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", Marmara Üniversitesi Yayın No.733, İstanbul,.
- DURKHEIM, E. (1982), **Rules of sociological method**. Simon and Schuster.
- ERLER, Ö. (2007), **Bağımsızlık Sonrası Orta Asya Devletlerinde Milliyetçilik**.
- EROL, M. (2001), **Üretim Kapasitesini Artıran Toplumsal Mekanizma Olarak Modernleşme**.
- FİŞEK, K. (1969), **Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi ve işçi sınıfı**, Vol: 7, Doğan Yayınevi.
- GENÇ, M. (2000), **Osmanlı İmparatorluğunda devlet ve ekonomi**, Vol: 186, Ötüken.
- İNALCIK, H. (2010), **Osmanlılar: fütühat, imparatorluk, Avrupa ile ilişkiler**, Vol: 51, Timaş.

İş Bankası İktisadi Araştırmalar Bölümü (2012), **Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması**

KÜÇÜK, O. (2005), **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara

MCCLELLAND, D. C. (1967), **Achieving Society**. Simon and Schuster

MULLER, Mario, Angelico (1999), **İzmir 1726 (seyahatname)**, Tepekule Kitaplığı Yayınları

MÜFTÜOĞLU, Tamer (2004), **Girişimcilik**, Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yay.

NAMAN, John L. Ve Dennis P. Slavin; (1993), “Entrepreneurship And The Concept Of Fit: A Model And Emprical Test”, **Strategic Management Journal**, Vol: 14, 137–153.

SALİ, A. (1998), “Rekabet Kurulu İkinci Başkanı Prof.Dr.Tamer Müftüoğlu İle Girişimcilik Üzerine”, **Çerçeve Dergisi**, Nisan, 32-42.

SARI, S. (2008), “XV-XVI. yüzyıllarda Menteşe, Hamid ve Teke Sancağı yürükleri”, Doctoral dissertation, Sosyal Bilimler

ŞEVKİNAZ, G., Üzeyme D. (1994), “Teknoloji-Verimlilik ve Yüksek Öğretim Kurumları Arasındaki İlişkiler”, **DEÜ İİBF Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 11

TEKELİ, I. (2011), **Anadolu’da Yerleşme Sistemi ve Yerleşme Tarihleri**, Toplu Eserler-18. Vakıf yayınları, İstanbul.

TUİK. (2012). Seçilmiş Göstergelerle Muğla 2011.

TÜRSEN, Selim, (2012), **Bir Ticaret Merkezi Olarak İzmir’ de Borsacılığın Dünü ve Bugünü**: İstanbul Finans Merkezi ve İzmir, Mayıs 2012, VOB – Yaşar Üniversitesi Etkinliği.

VARLI, A., & Koraltürk, M. (2010), “II. Meşrutiyet’ten Erken Cumhuriyet’e Milli İktisadın Sürekliliği Ve İzmir İktisat Kongresi”, **Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, 127.

YURTSEVER, G., C. Atiş Ve Ş. Yurtsever (2006), **Girişimcilik**, Adana: Karahan Kitabevi.

İnternet alıntıları;

<http://www.aktifhaber.com/girisimcilik-endeksinin-lideri-ankara--759365h.htm>

TCDD resmi internet sitesi (www.tcdd.gov.tr)

Yüzyüze görüşmeler;

Osman Kasapoğlu, Zahide Kasapoğlu, Akide Ercan, İlyas Karaöz, Zühra Birol, Süleyman Sırrı Yılmaz Ercan, KOSGEB Muğla Hizmet Merkezi Müdürü, Uygur Köse.

Arşiv taraması;

İzmir Ticaret Odası Arşivi , Muğla Ticaret ve Sanayi Odası Ticaret Sicil Arşivi, Hamle Gazetesi 2013 Arşivi.

